

ОБУЧЕНИЕТО ПО СЛОВАШКИ ЕЗИК В ИТАЛИЯ В КОНТЕКСТА НА СЛОВАШКО-ИТАЛИАНСКИТЕ КУЛТУРНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

доц. Дагмар Крочанова

Университет „Коменски“ – Братислава (Словакия)

Резюме. Уводната част на статията разглежда историята на лекторатите по словашки език и култура в Италия: в Университета „Ориентале“ – Неапол, Университета „Ла Сапиенца“ – Рим, и Болонския университет във Форли. Специално място се отделя на създаването, развитието и дейността на най-новия лекторат, който от 2006 г. е част от Департамента за устен и писмен превод (DIT) в Болонския университет. Изясняват се обстоятелствата около възникването на словашкия лекторат, свързани с нестихващия интерес към делото на Александър Дубчек (1921 – 1992), който през 1988 г. е удостоен със званието „доктор хонорис кауза“ на Болонския университет. Обръща се внимание върху образователната, публикационната и популяризаторската дейност на лекторатите в сътрудничество с Посолството на Словашката република в Рим, Почетното консулство на Словакия във Форли и Словашкия културен институт в Рим. В заключение се поставя въпросът за съвременното състояние и възможностите за развитие на словакистиката в Италия.

Ключови думи: лекторатите по словашки език и култура в чужбина; словакистиката в Италия; Университетът „Ориентале“ в Неапол; Университетът „Ла Сапиенца“ в Рим; Болонският университет във Форли

Независимо че словакистиката се отнася към т.нар. „малки филологии“, към днешна дата в повече от 20 университета в 15 държави съществуват лекторати по словашки език и култура¹⁾. В Италия словашки език се изучава в два университета – Университета „Ла Сапиенца“ в Рим и Болонския университет във Форли, като само във втория лекторатът функционира по програма за международно сътрудничество между Университета и словашкото образователно министерство.

И двата университета са с европейско значение по отношение на историята и традициите си в качественото образование. Освен че е най-старият в света²⁾, в академичните среди Болонският университет е известен с подписаната през 1999 г. Декларация за създаване на общоевропейско образователно пространство за ви-

сшето образование. Началото на изучаването на словашкия език в Италия обаче е поставено в Университета „Ориентале“ в Неапол³⁾.

Лекторатите по словашки език и култура в Италия

Обучението по словашки език в Неапол започва по време на Втората световна война, в периода 1941 – 1943 г. Първият лектор е именитият словашки преводач от романски езици и теоретик на превода Блахослав Хечко (1915 – 2002)⁴⁾, който по това време е студент стипендиант в Неапол и Рим. След завръщането му в Словакия обучението е преустановено, а лекторатът възобновява дейността си в началото на 70-те години на XX век⁵⁾. По същото време се активизира и обучението по италиански език в Университета „Коменски“ в Братислава. В учебния процес по словашки език в Неапол се включва италианският славист и русист проф. Леоне Пачини-Савой (1907 – 1990), който в годините на Втората световна война преподава италиански език и литература в Братислава. Лекторатът се финансира от словашкото образователно министерство и самия университет. Освен словашки в Неапол се изучава и чешки език, като дейността на бохемистичния лекторат продължава и в наши дни, подобно на лекторатите по български, полски, словенски, сръбски и хърватски език⁶⁾.

Повечето лектори в Неапол са бележити словашки поети и преводачи, езиковеди, литературоведи и университетски преподаватели. В първите две години след възобновяването му лекторатът е поет от известния поет, литературовед и преводач Вилиам Турчани. Престоят в Неапол го вдъхновява за творчеството му на поет и преводач⁷⁾. Забележителен е неговият принос в италианско-словашките взаимоотношения в областта на литературата – автор е на две антологии с превод на италианска поезия, а също и на „Божествена комедия“ от Данте. За няколко месеца лектор е и прочутият словашки поет Милан Руфус (1928 – 2009), който през 90-те години е предлаган неколkokратно за присъждане на Нобелова награда за литература. В периода 1976 – 1979 г. лектор е езиковедката и преводачка Адриана Ференчикова, която през 1980 г. превежда „Името на розата“ от Умберто Еко. Като лектори в Неапол се изявяват и други преводачи – Мирослав Ленхарт и Франтишек Хрушка⁸⁾, а по-късно и други преподаватели от университетите в Братислава, Нитра и Банска Бистрица.

В Неапол словашки език се изучава предимно от студентите по славистика и политически науки. За целите на обучението се използват учебници и помагала по словашки език за чужденци, издадени в Словакия⁹⁾. Независимо че словакистиката не е самостоятелна специалност, в много дипломни работи се разглеждат в сравнителен аспект различни въпроси от словашкото езикознание, литература и култура. На студентите и абсолвентите се предлага възможност да участват в летните езикови семинари или да получат стипендии за обучение в Словакия. Голяма част от тях след завършването си се отдават на преподавателска дейност в университети, средни училища и езикови школи в Словакия.

През 2007 г. с решение на словашката страна лекторатът в Неапол е закрит. Като причина се изтъква ниският брой студенти в сравнение с броя им непосредствено след демократичните промени и разделянето на Чехословакия през 90-те години на XX век, както и с образователните и икономическите реформи в Италия.

Освен в Неапол от края на 60-те години словашки език се изучава и в Падуанския университет, който е вторият най-стар в Италия след Болонския. Обучението се провежда от словашкия историк емигрант Милан С. Дюрица¹⁰⁾, чиято е инициативата за създаването на Centro di studi sull'Europa Orientale (Център за източноевропейски изследвания).

През 70-те и 80-те години лектори от Неапол преподават в Института по славянски филологии (Istituto di filologia slava) към Университета „Ла Сапиенца“ в Рим. Наред с бохемистиката¹¹⁾ тук се отварят възможности и за изучаване на словашки език. Словашкият лектор и до днес се назначава директно от Университета, т.е. без намесата от словашка страна. В периода 1981 – 1987 г. словашки преподава Агустино Виско (1930 – 2010), роден в Словакия и емигрирал в Италия, където завършва теология и работи като гимназиален учител. От края на 80-те години до пенсионирането си лектор е Ева Розенбаумова (1938 – 2014) – драматург и сценарист по образование, която превежда на италиански значителен брой произведения на съвременната словашка литература и благодарение на многобройните си контакти с хора на изкуството допринася за популяризирането на словашката култура. В момента лектор в Рим е абсолвентката на Университета „Ла Сапиенца“ Зузана Немчикова. Словашкият език тук се изучава в рамките на славистиката, в курсовете по чешки и словашки език и литература в Департамента по европейски, американски и интеркултурни изследвания на Философския факултет. Независимо че днес в Италия интересът към малките езици е доста по-нисък в сравнение с времето след разпадането на социалистическия блок, за популяризирането на словашкия език се разчита на отделни словашки представителства на различни институции и на Словашкия институт в Рим.

Лекторатът по словашки език и култура в Болонския университет във Форли

В резултат на дългогодишни контакти и инициативи между Болонския университет и Министерството на образованието, науката, изследванията и спорта на Словашката република е сключена спогодба за създаване на лекторат по словашки език и култура, който през академичната 2006/2007 г. започва дейността си в рамките на два факултета във Форли.

По случай 900-годишнината от основаването си през 1988 г. Болонският университет присъжда почетното звание „доктор хонорис кауза“ на Александър Дубчек (1921 – 1992)¹⁴⁾. По това време Дубчек е политически изгнаник, но в началото на 1988 г. дава обширно интервю за органа на италианската комунистическа партия *L'Unità* и чехословашките власти му позволяват да присъства на церемонията

по награждаването му. В Болония той произнася реч, а папа Йоан Павел II го приема във Ватикана.

След обявяването на независимостта на Словашката република през 1993 г. едно силно поколение от словашки студенти продължава образованието си в Болонския университет, предимно по специалности като икономика, политология и международни отношения. Повечето от тях завършват Езиковата гимназия с италиански език в Братислава или Салезианската гимназия в гр. Шаштин, в които преподават италиански учители. През 1999 г. във Форли отваря врати почетно консулство на Словашката република за регион Емилия-Романия.

По време на посещението си в Болонския университет през 1993 г. тогавашният президент на Словашката република Иван Гашпарович открива бюст-паметник на Александър Дубчек. През 2018 г. във Факултета по политически науки е поставен още един бюст-паметник на Дубчек. По случай откриването на академичната година през 2003 г. лекция изнася тогавашният словашки президент Рудолф Шустер. По-късно и други известни словашки политици четат лекции в Болонския университет.

Важна роля за създаването на лектората изиграват словашките посланици в Италия от началото на новото хилядолетие – Йозеф Миклошко и Станислав Вало, който превежда и повечето от произведенията на Умберто Еко. От италианска страна се застъпва заместник-ректорът на Болонския университет проф. Гуидо Гамбета, който, като декан на Факултета по политически науки, съдейства и за присъждането на почетното звание на А. Дубчек.

Педагогическа дейност

Лекторатът по словашки език и култура започва дейността си през академичната 2006/2007 г. във Факултета по политически науки във Форли в магистърската програма на английски език „Интердисциплинарни изследвания на Източна Европа“ (известна като MIREES)¹⁵. През втората година на тази програма е предвидена семестриална и годишна студентска мобилност, а на абсолвентите се предоставя възможност за обща диплома (joint degree) от четири университета (наред с Болонския още и от Петербургския държавен университет, Университета Vytautas Magnus в Каунас и Загребския университет). Студентите тук са от различни краища на света и могат да запишат руски, български, сръбски/хърватски/босненски и словашки език. Преди откриването на лектората словашки език преподава абсолвентката на Неаполския университет Тициана Д'Амико, която в момента води часове по чешки език във Венеция. От самото начало на възникването на лектората с обучението се заемат словашки лектори. През същата година е командирован и лектор от България. Останалите славянски езици се преподават от местни педагози.

Като бъдещи специалисти по проблемите на Източна Европа, студентите в програмата MIREES изучават основно политология, социология, икономика и

история. Целта на езиковото обучение е овладяването на граматиката и четенето с разбиране. Независимо че групите са разнородни по отношение на родния език на обучаваните и владееенето им на други езици, едногодишното обучение с 4 – 6 часа седмично и участие в Летния езиков семинар в Братислава позволява да се постигне ниво B1 от Общоевропейската референтна езикова рамка. Предимство е малкият брой на обучаваните и мотивацията им, въпреки че следването в програмата не е лесно и изискванията са сериозни. Като недостатъци на обучението в MIREES могат да се посочат предпочитанията към други славянски езици, чиито страни са по-атрактивни за изучаване и изследване, както и липсата на студенти от италиански произход в някои випуски. Ситуацията се променя с преминаването на словашкия и българския лекторат през втората година от съществуването им към Института за преводачи по съвременни езици (Scuola Superiore di Lingue Moderne per gli Interpreti e Traduttori, SSLMIT), който днес се нарича Департамент по устен и писмен превод (Dipartimento di Interpretazione e Traduzione, DIT). Тук езиците се изучават в комбинация от два т.нар. „големи езика“ (английски, испански, руски, френски, немски), към които студентите записват и трети т.нар. „малък език“ (китайски, японски, арабски, португалски, фински, български и словашки). За разлика от Неапол, Рим или Падова, в Болоня не се предлага чешки език. Подобно на програмата MIREES, и в SSLMIT/DIT за избора на трети език влияние оказва презентирането на езиковото обучение, което се прави в началото на всяка академична година. Аргументите в подкрепа на словашкия са овладяване на езика в рамките на бакалавърската степен, възможностите за стипендии за обучение в Словакия, присъствието ѝ на международната сцена (главно встъпването ѝ в Европейския съюз и приемането на европейската валута), възможностите за работа, интересни факти от историята на словашко-италианските контакти (напр. един от учредителите на Първата чехословашка република – Милан Растислав Шефаник, личността на Александър Дубчек и техните връзки с Италия), както и привлекателната информация за страната (на особен интерес се радват футболът и гастрономията).

Подобно на студентите в MIREES, и обучаващите се в SSLMIT/DIT преминават през трудни кандидатстудентски изпити и възискателно отношение от страна на преподавателите. Това се отразява върху сериозния им интерес към обучението по словашки език. Въпреки че броят на часовете постепенно намалява, след 4 – 6 семестъра на обучение студентите могат да постигнат ниво C1 от Общоевропейската референтна езикова рамка. На много от студентите неколнократно се отпускат стипендии за обучение в Словакия. Те придобиват опит чрез консекутивен и симултанен превод на различни мероприятия и конференции, както и при превод на текстове от различни жанрове (включително художествен и филмов превод). Независимо че словашкият е в позицията на т.нар. трети език, студентите имат възможност да пишат дипломни работи по словашка лингвистика, литература, култура или по въпросите на художествения превод.

Важен дидактически метод в SSLMIT/DIT представляват театралните работилници и студентските представления на чужд език, провеждани в края на академичната година. Студентите словакисти също се включват с поетични изпълнения, театрални етюди по собствен сценарий, инсценации на класически пиеси, музикални и танцови изпълнения. През последните години словашкият текст се превежда и показва на екран, докато тече представлението.

Широкият диапазон от мероприятия за студентите в SSLMIT/DIT се допълва с конференции, уъркшопове, посещения на гост-лектори, част от които се реализират чрез програма „Еразъм“ между Философския факултет в Братислава и SSLMIT/DIT, а други – благодарение на сътрудничеството на лектората с различни институции. Всички тези прояви дават възможност за преводачески стаж на студентите и усъвършенстване на езиковите им умения.

Публикационна дейност и популяризиране на словашката култура

През 2010 г. в болонското издателство Bononia University Press излиза първият учебник по словашки език за италиански студенти словакисти и слависти. Граматиката е обяснена на италиански и английски език⁽¹⁶⁾. В процеса на обучение по словашки език и досега се използват учебници за чужденци от словашки автори, издадени в Словакия. В процес на изготвяне е италиански учебник – комуникативен курс по словашки език⁽¹⁷⁾. Като резултат от дейността на лекторите във Форли възникват отделни студии върху методиката и дидактиката на словашкия език като чужд (странознание, интерференция на различни езикови равнища), както и съпоставителни литературоведски изследвания и преводи на съвременна италианска литература в Словакия⁽¹⁸⁾. Приносите на лектората за популяризирането на словашката култура и развитието на методиката на обучението по словашки език като чужд са отразени на проведената през 2015 г. конференция във Форли.

Още от самото начало лекторатът по словашки език и култура в Болонския университет е подкрепен от Министерството на образованието, науката, изследванията и спорта на Словашката република, което съвместно с Центъра за словашки език като чужд Studia Academica Slovaca към Философския факултет на Университета „Коменски“ материално обезпечава неговата работа. Ежегодно го снабдява с книги, филми и други нагледни средства.

Силните позиции на лектората се дължат също на интереса и подкрепата на различни словашки институции, сред които и такива с представителства в Италия. Редица мероприятия са организирани в сътрудничество между Университета (лектората) и Словашкото посолство в Италия и прилежащия му Словашки институт (Istituto Slovacco) в Рим. През 15-годишното му съществуване са проведени редица международни конференции, посветени на значими исторически събития (Прахката пролет, създаването на Чехословакия, интеграционните процеси и др.) и на личности (емблематичното лице на Пражката пролет Александър Дубчек, кодификатора на книжовния словашки език Людовит Щур, един от

основателите на Чехословакия Милан Растислав Шефаник).

С лекторатите по словашки език в Италия активно сътрудничи Литературният информационен център в Братислава. Неговата директорка Мирослава Валова, която е и преводачка от италиански, вече няколко десетилетия успешно работи за поддържане на културните взаимоотношения между Италия и Словакия. Няколко пъти годишно Центърът провежда лекции и беседи със словашки писатели и художници на книги, за студентите организира посещения на словашкия щанд на Панаира на книгата в Болоня, насърчава студентските преводи на художествена литература и дарява свои издания на библиотеките към лекторатите.

Лекторатът във Форли се подпомага от словашкия почетен консул за район Емилия-Романия Алваро Равалиоли, който още преди възникването му предоставя на словашките студенти помещения за провеждане на различни мероприятия, като се грижи и за тяхното материално-техническо и финансово поддържане. Към днешна дата във Форли развива дейност *Associazione Culturale Slovacca* (Словашка културна асоциация), чиито членове са словашки студенти и италиански студенти словакисти. Почетното консулство подкрепя и съвместната работа със средните училища с изучаване на италиански език в Словакия и ежегодно участва в организацията по престоя на учениците в Болонския университет и кампуса Форли. Безспорен е приносът му към популяризирането на словашката култура в района, като съфинансира изложби, концерти и други инициативи (изработването на бюст-паметник на А. Дубчек, поддържането на гробовете на словашките войници от Втората световна война във Фаенца) и редовно участва в проявите на лектората. Някои от събитията на лектората се реализират в рамките на културните проекти на град Форли (лекции, конкурс за художествен превод, фестивал на късометражния филм и др.), като по този начин Словакия и словашката култура стават известни и на хората извън университетските среди.

Заклучение

Началото на системно обучение по словашки език в рамките на лекторати се поставя през 70-те години, за което оказва безспорно влияние федералното обединение на Чехословакия след 1968 г. След събитията по време на Пражката пролет италианската общественост не крие симпатиите си към Чехословакия. Неслучайно италианските университети отварят вратите си за изучаване на чешкия и словашкия език. Подобен интерес към Източна Европа се наблюдава през 90-те години на XX век след падането на комунистическия режим. След разделянето на Чехословакия през 1993 г. се стига до отделянето на двата езика в образователните програми на университетите.

Независимо че в италианските университети най-предпочитаният за изучаване славянски език е руският¹⁹⁾, словашкият също се радва на интерес и успех във филологическата програма в Рим и като трети език в магистърската програма във Форли. На този етап липсват притеснения за бъдещето на словашкия език,

тъй като в Университета „Ла Сапиенца“ е назначен италиански словакист. Благодарение на лекторатите по словашки език в Италия днес Словакия⁽²⁰⁾ става все по-популярна, а контактите между двете страни – по-активни и перспективни.

Благодарности

За ценните сведения относно лекторатите по словашки език в Неапол и Рим изказвам своята благодарност на Адриана Ференчикова – лектор в Университета „Ориентале“ в Неапол през 70-те години на XX в., на Анна Крулакова – лектор в същия университет през 80-те и 90-те години на XX в., както и на Зузана Немчикова – настоящ лектор в Университета „Ла Сапиенца“ в Рим.

БЕЛЕЖКИ

1. Лекторатите се учредяват от Министерството на образованието, науката, изследванията и спорта на Словакия или функционират на базата на между-правителствени или двустранни спогодби. Въз основа на споразумение с образователното министерство с професионалното обезпечаване на лекторатите се ангажира Studia Academica Slovaca – Център за словашки език като чужд към Философския факултет на Университета „Коменски“. Актуалният списък на лекторатите може да се види на: <https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/sas/lektoraty-sjak-v-zahranici/zoznam-lektoratov-sjak-v-zahranici/>.
2. Болонският университет е основан през 1088 г. През 1158 г. император Фридрих I Барбароса (1122 – 1190) официално утвърждава неговия статут, както и правата, задълженията и привилегиите му. Университетът в Рим е създаден през 1303 г. от папа Бонифаций VIII (1230 – 1303). Неговото име – „Ла Сапиенца“ (мъдрост), започва да се използва от половината на XVII век и след обединението на Италия Университетът минава под административното управление на Рим.
3. Предшественик на Университета е т.нар. китайски колегиум, който възниква през първата половина на XVIII в. с цел мисионерка дейност в азиатския континент. По-късно се ориентира към изучаване на езиците на народите в Османската империя. След обединението на Италия колегиумът се преобразува в Институт по ориенталистика, от който по-късно възниква Университетът „Ориентале“ в Неапол.
4. В резултат на престоя си в Италия в периода 1942 – 1946 г. Б. Хечко пише за отделни италиански писатели в словашки списания. Пребиваването си в Неапол отразява в книгата *Dobrodružstvo prekladu* (1991). Превежда автори като Дж. Бокачо, К. Голдони, Л. Пирандели, А. Моравия и др.
5. В средата на 60-те години на XX в. възниква Studia Academica Slovaca – Летен семинар по словашки език за чужденци. Преди това курсове по словашки език са се провеждали на Летния езиков семинар в Карловия университет в Прага.

7. Означаван като сърбо-хърватски. Вж. напр. <http://www.unior.it/ateneo/6430/1/lingua-serbo-croata.html>. Подобно е положението и със словашкия, който в Италия до 70-те години се изучава като „чехословашки език“ (*lingua cecoslovacca*).
8. Италианските мотиви преобладават в стихосбирката на Турчани *Aj most som ja* (1977). През 1972 г. Турчани издава антология с преводи на стихотворения от сицилиански поети *Ó, svieža ruža voňavá*, а през 1978 г. – антология с преводи на италианска любовна лирика *Vy jasné sladké vlny*. Над превода на „Божествена комедия“ Турчани работи съвместно с литературоведа и преводача Йозеф Феликс (1913 – 1977). Феликс прави дословен превод, а Турчани го поетизира. Съвместно подготвят „Ад“ и „Чистилице“, върху „Рай“ Турчани работи самостоятелно след смъртта на Феликс. В. Турчани е носител на редица словашки и чуждестранни отличия – през 1987 г. в Италия получава награда за най-добра книга на годината, а през 2001 г. е удостоен с държавна награда от италианския президент.
9. М. Ленхарт превежда основно от испански, докато Ф. Хрушка – от италиански (напр. Клаудио Магрисо, Примо Леви, Алесандро Барико). През 90-те години на XX в. Хрушка работи в словашките дипломатически служби в Италия.
10. Сред първите учебници е *Slovenčina pre cudzincov* (1969) с автори Томаш Дратва и Виктория Бузинова. Заслуга за напредъка в обучението по словашки език като чужд има Йозеф Прокоп, който в периода 1977 – 1980 г. е лектор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Вниманието заслужават учебниците на английски език *Basic Slovak* (1981) от бившия директор на *Studia Academica Slovaca* проф. Йозеф Мистрик (1921 – 2000) и *Slovak for You* (1996) от доц. Ана Бьохмерова, резултат от дейността ѝ в американския град Кливланд.
11. Италия е крайна цел за повечето миграционни вълни от Словакия, напр. в края на Втората световна война или по времето на комунистическия режим.
13. За развитието на бохемистиката в Рим значителна роля изиграва славистът и русист Анджело Мария Рипелини (1923 – 1978), известен освен с преводите си на чешки писатели и със сборника с есета *Praga magica* (1973). В Рим от 1961 до 1997 г. чешки език преподава Алена Вилдова Тоси, от 1997 до 2009 г. – Силвие Рихтерова, понастоящем – Аналиса Косентино. Бохемистиката в Италия се намира в по-изгодна позиция в сравнение със словакистиката и по отношение на продукцията на учебници по чешки език в Италия – основен граматичен курс (1974) от Алена Вилдова Тоси, помагало по граматика (2001) от Луция Касадей и модерен комуникативен курс (Casadei, Lucia – Esvan, François – Macurová, Petra: *Corso di lingua ceca AI-BI*. Milano: Hoepli, 2017).
14. Александър Дубчек е представител на реформаторското движение в Чехословашката комунистическа партия през 60-те години на XX в. (т.нар.

Пражка пролет). През 1968 г. заема поста на първи секретар на партията. Реформите са стопирани от нахлуването на войските на Варшавския договор през август 1968 г. През 1969 г. е отстранен от поста, а през 1970 г. е изключен от партията. С идването на перестройката е реабилитиран.

15. MIREES е абривиатура от Master in Interdisciplinary Research and East European Studies.
16. Автори на учебника *Slovenčina – Slovacco – Slovak* са Дагмар Крочанова-Робъртс (първи лектор по словашки език във Форли) и Барбара Ресутикова-Топи.
17. Става дума за учебника *Krížom-krážom*, чиито авторки (Kamenárová, Renáta et al.) работят в Studia Academica Slovaca – Център за обучение по словашки език като чужд към Философския факултет на Университета „Коменски“ в Братислава. Учебникът за ниво A1 излиза през 2007 г., за A2 – 2012 г., упражнения A1 + A2 – 2009 г., за B1 – 2011 г. и за B2 – 2014 г., методически помагала – през следващите години. Една от авторките – Рената Каменарова, е лектор във Форли в периода 2012 – 2016 г. Към днешна дата Зузана Немчикова – лектор в Рим, и Иван Шуш – лектор във Форли, подготвят за италианското издателство Hoepli в Милано нов учебник по словашки език.
18. Автори на статиите са бившите лектори във Форли Вероника Сворадова и Рената Каменарова и настоящите лектори в Рим – Зузана Немчикова, и във Форли – Иван Шуш. Благодарение на съвместната работа между лектората и Литературния информационен фонд с частно италианско издателство излиза специален брой на списание *Tratti* (бр. 88, Фаенца, 2011), посветен на съвременната словашка литература. Литературният информационен център подпомага издаването на преводи от съвременна словашка литература и детска словашка литература, чиито автори са студенти на обучение към лекторатите.
19. Преглед на обучението по славянски езици в Италия е представен на интернет страницата на Италианската асоциация на славистите (Associazione Italiana degli Slavisti, AIS): <https://associazioneslavisti.com/risorse/mappa-della-slavistica>.
20. Италианските граждани от средното и по-старото поколение още живеят с представата за Чехословакия и отчасти за „хабсбургския мит“ (с оглед на историческите и географските факти обаче правят разлика между Словакия и Словения). В тази връзка, можем да споменем изследванията на италианския германист Клаудио Магрисо върху страните от Средна Европа или популярната му книга „Дунав“ (*Danubio*, 1986), в която отделна глава е посветена на Словакия и Братислава. За популяризирането на словашката култура в интелектуалните и академичните среди допринасят също преводите на художествена литература, които имат своите традиции в Италия и играят важна медиаторска роля.

REFERENCES

- Gallo, M. & Zucchini, C., 2018. *L'Università di Bologna ricorda la laurea ad honorem di Dubček dopo trent'anni*. Accessible at: <https://www.buongiornoslovacchia.sk/index.php/archives/88083>.
- Gambetta, G., 2006. Dubček bol symbolom etiky v politike. Otázky kládol Geist, Radovan. Rozhovor z 29. 11. 2006. Accessible at: <https://www.noveslovo.sk/node/14934>.
- Hečko, B. & Turčány, V., 1983. Dialógy. *Slovenské pohľady*, **99**(9), 5 – 25a (10), 29 – 54.
- Hostovská, O., 2009. Normalizace italské bohemistiky. *Listy*, (6). Accessible at: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=096&clanek=060909>.
- Kovačičová, O. & Kusá, M. (Eds), 2015, 2017. *Slovník slovenských prekladateľov umeleckej literatúry A – K, L – Ž*. Bratislava: Veda.
- Mazzoleni, M., 2015. *A Forlì le Giornate Slovacche per i 10 anni del Lettorato di lingua e cultura slovacca*. (9. 11. 2015) Accessible at: <https://www.buongiornoslovacchia.sk/index.php/archives/60130>.
- Nemčíková, Z. (nedatované). *Slovenčina na univerzite Sapienza Università di Roma*. (nepublikovaný rukopis).
- Nemčíková, Z. & Šuša, I., 2020. Lo studio di lingua slovacca presso le università italiane. In: *E-bulletin Slovenský inštitút* (Istituto Slovacco) v Ríme, (20), 24. 9. 2020. Accessible at: www.mzv.sk/20+Newsletter+20.
- Pekarovičová, J. & Hargašová, Z. (Eds), 2013. *Slovenčina vo svete – súčasný stav a perspektívy*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 22. – 25. októbra 2013 v Bratislave. Bratislava: Univerzita Komenského. Accessible at: <https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/sas/edicna-cinnost-publications/odborne-publikacie-a-prirucky/>.
- Pekarovičová, J. & Hargašová, Z. (Eds), 2016. *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II*. Bratislava: Univerzita Komenského. Accessible at: <https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/sas/edicna-cinnost-publications/odborne-publikacie-a-prirucky/>.
- Turčány, V., 2007. O preklade Danteho Božskej komédie hovorí jeho prebásňovateľ Viliam Turčány. Rozhovor s Máriou Bábikovou. *Knižná revue*, (13). Accessible at: <https://www.litcentrum.sk/rozhovor/o-preklade-danteho-bozskej-komedie-hovori-jeho-prebasnovatel-viliam-turcany>.
- Vojtech, M., 2020. Slovakistika v čužbina i lektoratite po slovaški ezik i kultura po sveta. *Chuzhdoezikovo Obuchenie-Foreign Language Teaching*, **47**(1), 35 – 43.
- Wildová-Tosi, A., 1996. Bohemistika v Itálii (stručný přehled). In: *Světová literárněvědná bohemistika I. Historie a současný stav*. Materiály z 1.

kongresu světové literárněvědné bohemistiky. Ústav pro českou literaturu AV ČR (Edice K, sv. 1), Praha 1996, s. 68 – 82. Accessible at: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/sborniky/kongresove/41-svetova-literarnevedna-bohemistika-i>.

Žigová, L. & Vojtech, M. (Eds), 2011. *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach*. Bratislava: Univerzita Komenského. Accessible at: <https://fphil.uniba.sk/katedry-a-odborne-pracoviska/sas/edicna-cinnost-publications/odborne-publikacie-a-prirucky/>.

SLOVAK LANGUAGE TEACHING IN ITALY IN THE CONTEXT OF SLOVAK-ITALIAN CULTURAL RELATIONSHIPS

Abstract. The initial part of the paper describes the history of Slovak language and culture teaching in Italy, namely, Slovak lectorates at University of Naples L'Orientale, University of Rome Sapienza, and University of Bologna in Forlì. The central part of the paper discusses the foundation, development and activities of the most recent lectorate, founded in 2006, and currently affiliated with the Department of Interpreting and Translating at University of Bologna in Forlì. The paper mentions the circumstances related to the foundation of the lectorate, especially the message of Alexander Dubček (1921 – 1992) upon whom University of Bologna conferred the honorary doctorate in 1988. The paper discusses various activities of the lectorate (language teaching, research and publishing, promoting Slovakia and Slovak culture). It mentions the collaboration with Slovak and Italian institutions, including the Embassy of Slovak Republic in Rome, Slovak Institute in Rome and Honorary Consulate of Slovak Republic in Forlì. The final part of the paper mentions the current situation and perspectives of Slovak studies in Italy.

Keywords: lectorates of Slovak language and culture abroad; Slovak studies in Italy; University of Naples L'Orientale; University of Rome Sapienza; University of Bologna in Forlì

✉ **Dr. Dagmar Kročanová, Assoc. Prof.**

Department of Slovak Literature and Literary Studies

Faculty of Arts

Comenius University in Bratislava

2, Gondova St.

811 02 Bratislava, Slovakia

E-mail: dagmar.krocanova@uniba.sk